

Csáth Géza könyvjegye
(Sassy Attila rajza)

Petrik Pál: Csáth Géza (szénrajz, 1962)

Ezelőtt két évvel, Kosztolányi-émlékszámunk előszavában azt írtuk, hogy fiatal halhatatlanság Kosztolányi Dezső halhatatlansága, megbecsülésünk iránta csak most mélyül igazán értő, tudatos vállalássá.

Csáth Géza életművére nézve még inkább érvényes ez a gondolat. Róla szólva a halhatatlanság fogalmát is kihívóbb hangsúllyal ejtjük. Mintha kétségeket akarnánk elnyomni. Halhatatlanság és klaszicitás fogalmai ugyanis valahogy összekapcsolódtak a közhasználatban. Csáth Géza életművében viszont éppen nem a beérettség, a lepártolt tiszta érték a fontos, hanem a kezdeményezés zsenialitása, a nem sejtett emberi hajlamokra kinyíló fogékonyság, a sokirányú figyelem ébersége, nyugtalansága. Az avantgarde törekvéseket olyannyira megbecsülő jugoszláviai magyar irodalom talán ezért is fogadta őt hamarabb ősévé, mint Kosztolányit. S talán azért is, mert nem volt annyira divatos. Az egyetemes magyar irodalom fórumai nem álltak vele olyan szoros kapcsolatban, mint Szabadka nagy költőfiával. Csáth Géza életművének ismeretlen tájait mi fedeztük föl, életműve egészének tudatosításából többet vállalhattunk, mint bármely klasszikusunk utóéletének szolgálatából. Érthető hát, ha közel áll hozzánk.

Ez a kapcsolat azonban további munkára kötelez. Ma már tudjuk, hogy egy-egy nagy művel vonatkozások egész rendszerébe jutunk, a művelődéstörténet egy-egy birodalma száll ránk elrendezendő örökségül. Az ismerkedés kezdődhet a fontosabb művek értelmezésével, vagy a filológiai hézagok kitöltésével is, de a teljes birtoklás átfogóbb és többrétű megismerést sürget. Kivált olyan író esetében, amilyen Csáth Géza is volt, aki nemcsak az irodalommal, de a zenével és a tudománnyal is termékeny kapcsolatban állt, s egy hatalmas művészi és társadalmi mozgalom sodrásában bontakozott ki.

Mindezek összefüggéseiben látni, elrendezni és értékelni ezt a gazdag, de a forrongás karcos ízeivel telített életművet, e nagy földat még előttünk áll. Mikor ehhez a munkához emlékszámunk szerzőit meghívtuk, azt is reméltük, hogy nemcsak a Csáth-mű érdekeit szolgáljuk, de szakmánk módszertanát is gazdagíthatjuk, illetékességi körét is szélesíthetjük.

